

Başarısız ICSI tedavisi sonrası ciddi erkek infertilitesi- erkeklerin deneyimleri üzerine fenomenolojik bir çalışma

Johansson M., Hellström A.L., Berg M.
Reproductive Health 8:4, 2011

İnfertil çiftlerin yaklaşık %30'unda temel neden erkek faktördür, bu erkeklerin %10 ise azospermiden dolayı infertildir. Eşlerinin oositlerini fertilize etmek için epididimal ya da testiküler spermin kullanımının etkinleştirilmesi gibi Yardımcı Üreme Tekniklerinin (YÜT) gelişmesi, obstrüktif azospermili erkekler için biyolojik babalık olasılığı sağlamıştır. Kadın faktörlü infertilite vakalarında IVF ile çocuk sahibi olunabilirken, erkek faktörlü infertilite vakalarında aynı başarılı sonuçlar klasik IVF ile sağlanamamıştır. Bugün babalık, intrastoplazmik sperm enjeksiyonunun gelişimi (ICSI) ile bazı erkek faktörlü infertilite vakalarında mümkündür. Çalışmalar, infertilitenin, çiftlerin yaşam kalitesini negatif etkilediğini ayrıca çocuklu yaşayan erkeklerle göre, çocuksuz yaşayan erkeklerde yaşam kalitesinin daha düşük olduğunu göstermektedir. İnfertilite probleminin tek sebebinin erkek olduğu erkekler arasında derin yas ve kayıp duygusu yaşandığı bulunmuştur. Ciddi erkek faktörlü infertilite tanısı alan erkeklerin infertilite deneyimlerinin nasıl olduğu hakkında yeterli bilgi yoktur.

Bu çalışmada İsveç Sağlık Sistemi'nde obstrüktif azospermiye bağlı infertil erkeklerin başarısız ICSI tedavisi sonrasında deneyimlerini tanımlamak amaçlanmıştır.

Çalışmaya, İsveç Gothenburg'da Sahlgrenska Üniversite Hastanesinin infertilite biriminde obstrüktif azospermi tanısı alan ve 2004-2005 yılında YÜT tedavisi sonlandırılmış erkekler alındı. Hasta veri tabanında 14 erkek ardışık olarak belirlendi mail (posta) yoluyla çalışmaya katılmak üzere davet edildi. Çalışmaya davet edilen katılımcılardan biri kararsızdı ve sonra reddetti, biri ciddi bir şekilde hasta olduğunu belirtti, biri eşinin hamile olduğu için reddetti ve üç davetlide açıklama yapmadan çalışmaya katılmayı reddetti. Sekiz katılımcı 36 ve 53 yaşları arasında ve İsveçin batısında yaşamaktaydı. Çalışma esnasında katılımcıların ikisinin çocuğu yoktu, biri donör inseminasyonu yoluyla çocuk sahibiydi ve diğerleri evlat edinilen çocukların ebeveynleriydi.

Yaşam-dünyası (Life-world) kavramı merkez alınarak tanımlayıcı fenomenolojik bir yöntem kullanıldı. Katılımcının yaşam-dünyası (Life-world), geçmiş bugün ve gelecek olarak oluşturuldu. Çalışma, 2006 ve 2007 yıllarında, yedi hastanede uygulandı. Görüşmelerde "İnfertilite deneyiminizi mümkün olduğunca kapsamlı bir şekilde açıklayabilir misiniz?" sorusunu "Ne anlama geliyor" ve "Sizin için en önemli detayı açıklayabilir misiniz?" gibi sorularla detaylı olarak açıklaması sağlandı. Görüşmeler yapıldıktan sonra teyp kayıtları görüşmeciler tarafından kaydedildi. Analizler, Giorgi'nin fenomenolojik yöntemi kullanılarak 4 aşamada yapıldı. Bu 4 aşamanın sonucunda fenomenin özü ve bileşenleri oluşturuldu.

Fenomenin Özü; Bir çocuk sahibi olma ve böylece çocuklu bir aileye sahip olma süreci adım adım bir dağın tepesine ulaşmaya benzetildi. "Dağın tepesi"ne ulaşma süreci zorlu bir çabaydı ve bir "umut" yakalama hissi vardı.

Fenomenin bileşenleri

Bir şeyler yapabilme hissini takip eden yetersizlik hissi; Yetersizlik hissi deneyimlerin önemli bir parçasıydı. Ejakülasyonunda sperm olmadığını öğrendikleri zaman katılımcılar yaşamlarındaki en kötü ve en darbe vurucu haberi aldıklarını belirtmişlerdir. Biyolojik babalık olasılığının olmaması ve güçsüzlük hissetmelerine ve kendilerini diğerlerinden farklı olarak algılamalarına neden olmuştur. Erkeklikleri tehdit edilmişti ve kimliklerinin sorgulandığını hissetmişlerdir. Bütün vakalarda, spermin varlığını tanılamak için testislerin ya da epididimisin aspirasyonunda normal sperm görülmesi, kaybolan güvenin kısmen geri dönmesine ve sorunu çözmek için bir yol olduğu hissine neden oldu. Ayrıca bu bilgi biyolojik babalık umutlarının yeniden oluşmasına neden oldu ve kısmi bir zafer kazanılmıştı.

Marjinalleşme; İnfertilite durumunda kadının üzerine çok fazla odaklanması erkeğin kendini yabancı gibi hissetmesine neden oldu. İnfertilite erkeğin dünyasının bir parçası olarak kabul edilmedi. Ayrıca erkek infertilitesi üzerine değil de tetkik ve tedavilere odaklanması marjinalleşme hissini arttırdı. Azosperminin sebebi araştırılmadı ve bu konu ile ilgili bilgiler sınırlı kabul edildi. Onların hayal kırıklığı kendi ejakülatlarında bulunması gereken spermin neden olmadığı sorusuna bir cevap verilememesiydi. Sebebin ne olduğunu bildiklerinde infertilite ile ilgili konuları daha kolay anlayacaklardı.

Cesaret; Erkekler kendi kendilerine daha az önem vererek kadının tedavisini ve bunun kadını nasıl etkileyeceğini düşünüyorlar. Erkekler hormon tedavilerinin sayısının fazlalığı kadar yaşanan stresin kadınların enerjisini tükettiğini düşünüyorlar. Psikolojik baskı tarif edildi Onlar kendilerini alabora olmuş gibi hissettiklerini söylediler, fakat tedavi boyunca eşlerinin karşılıklı birbirlerini desteklediklerini hissettiler. İnfertilitenin bazı erkeklere göre kadın ve erkek arasındaki ilişkiyi güçlendirdiğini belirttiler.

Yaşamın uzaması ve diğer seçeneklerle bir aile olmaya çalışma; Bir aileye başlama ve bir aileye ait olma duygusu merkez olarak tanımlandı. Bir erkek ve eşi tarafın-

dan yapılan ve ona benzeyen bir çocuğu büyürken izlemek yaşamın bir uzantısı olarak tarif edildi. Birinin çocuğu aracılığıyla yaşamın devam etmesinin önemli olduğu belirtildi. Bir aile olabilme sorununu çözme girişimleri açıklandı ve karar vermek için var olan alternatifler belirlendi. Bu farklı alternatiflerle ilişkili avantajlar ve dezavantajlar açığa çıkarıldı. Erkekler bir aileye olmak için sperm donasyonu ya da evlat edinme seçenekleri üzerine düşündüler. Kolay bir karar değildi. Nasıl aile olunacağını kararı çok iyi tasarlandı ve tüm boyutlarıyla düşünüldü.

Bu çalışma, ciddi erkek faktörlü infertilite nedeniyle genel sağlık sisteminde ICSI tedavisi alıp başarısız sonuçlanmasının iki yıl sonrasında erkeklerin deneyimleri üzerine odaklanmıştır. Bu bulguların obstetrik azospermiden dolayı infertilite problemi olan çiftlerin danışmanlığında ve sağlık bakım profesyonellerine infertil çiftler için optimal bakımı sağlamada yardımcı olacağı umut edilmektedir.

Çeviri:

Arş. Gör. Semiha Aydın

İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı